

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

КАПІНОС НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 332.2:332.3

**ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ
НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ**

08.00.06 «Економіка природокористування
та охорони навколишнього середовища»

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Державній екологічній академії післядипломної освіти та управління Міністерства екології та природних ресурсів України

Науковий керівник доктор економічних наук, професор
Третяк Валентина Миколаївна,
Державна екологічна академія
післядипломної освіти та управління,
професор кафедри екології
та економіки землекористування

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Дорош Йосип Мирославович,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України,
доцент кафедри земельного кадастру

кандидат економічних наук, доцент
Ковалишин Олександра Федорівна,
Львівський національний аграрний університет,
доцент кафедри земельного кадастру

Захист відбудеться «14» травня 2018 року о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.004.20 у Національному університеті біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15, навчальний корпус № 3, кімната 301

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національного університету біоресурсів і природокористування України за адресою: 03041, м. Київ, вул. Героїв Оборони, 13, навчальний корпус № 4, кімната 41а

Автореферат розіслано « » квітня 2018 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. В. Паламарчук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Організація раціонального використання земель та їх охорони є найважливішим фактором і головною умовою розвитку всіх галузей економіки країни і визначальною частиною земельної політики держави. Вітчизняна практика та світовий досвід показують, що землевпорядкування є основним механізмом здійснення земельної політики і головною ланкою в системі управління земельними ресурсами та землекористуванням будь-якої країни. В Україні на першому етапі земельної реформи (1991–2000 рр.), завдяки заходам із землеустрою, було створено основи нового земельного ладу, ліквідовано монополію державної власності на землю, проведено перерозподіл земель, сформовано межі територій сільських (селищних) рад та населених пунктів, шар селянських (фермерських) господарств, проведено реорганізацію колишніх колгоспів і радгоспів і здійснено приватизацію їх земель, зареєстровано права громадян і юридичних осіб на більшу частину земельних ділянок, введено плату за використання земель, створено цільовий фонд земель запасу та резервний фонд, а також умови для цивільного обороту земель. Завдяки прийняттю нової редакції земельного кодексу України (2001 р.), законів України «Про землеустрій» (2003 р.), «Про охорону земель» (2003 р.), «Про оцінку земель» (2003 р.) та інших було створено ринкове інституціональне середовище для землеустрою та землевпорядкування.

Проте, у послідуєчий період (2001–2017 рр.) зниження ролі держави у здійсненні землеустрою призвело до втрати функції планування розвитку землекористування, як основної в системі управління земельними ресурсами, що порушило комплексність у здійсненні заходів земельної реформи. У цей період на місцевому рівні не здійснено розмежування земель державної та комунальної власності, не розроблялися регіональні та місцеві програми використання і охорони земель, проекти землеустрою щодо впорядкування землеволодінь та землекористувань в межах територій сільських рад і сільськогосподарських підприємств, проекти організації сівозмін тощо. Наслідком такої ситуації стало: виникнення хаосу у використанні земель, поява недоліків землеволодіння і землекористування (парцелізація, черезсмужжя, вкраплювання тощо), подальший розвиток процесів деградації земель, утворення сільськогосподарських підприємств неоптимальних розмірів з відсутньою землевпорядною інфраструктурою, незбалансованою економікою тощо.

У цьому контексті актуалізується необхідність обґрунтування теоретико-методологічних та методичних засад розвитку землеустрою на місцевому рівні.

Над вирішенням проблем еколого-економічних та інституційних засад розвитку землеустрою на місцевому рівні працюють вітчизняні науковці-землевпорядники, серед яких слід відзначити праці: Д. С. Добряка, О. С. Дорош, Й. М. Дороша, Л. Я. Новаковського, А. Г. Мартина, А. М. Третяка та інших дослідників.

У більшості наукових досліджень розглядаються окремі аспекти проблем еколого-економічних засад розвитку землеустрою і землевпорядкування на

місцевому рівні в умовах нових земельних відносин. Разом з тим, питанням методологічного та методичного забезпечення еколого-економічних засад здійснення землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні, оцінки його ефективності, приділяється недостатньо уваги.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до Основних напрямів державної політики України в галузі охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки (постанова Верховної Ради України від 05.03.1998 року № 188/98-вр), Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 року № 880-р, та Стратегії державної екологічної політики України на період до 2020 року (закон України від 21.12.2010 року № 2818-VI). Дисертаційну роботу виконано згідно з програмою наукових досліджень Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства екології та природних ресурсів України, а саме: в межах науково-технічної програми «Напрями розвитку та механізми формування економіки і екології землекористування в умовах нових земельних відносин» (номер державної реєстрації 0111U006654), в якій здобувачем обґрунтовано методологічні та методичні основи еколого-економічних засад розвитку землеустрою на місцевому рівні в Україні.

Мета та завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи – обґрунтувати теоретико-методичні підходи та практичні рекомендації щодо вдосконалення еколого-економічних та інституціональних засад розвитку землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні та оцінки їх ефективності в умовах нових земельних відносин.

Для досягнення поставленої мети слід було вирішити такі завдання:

- дослідити зарубіжний досвід планування розвитку землекористування на місцевому (муніципальному) рівні;
- вивчити стан інституціонального забезпечення здійснення землеустрою на місцевому рівні;
- дослідити понятійний базис інституціонального забезпечення землеустрою та землевпорядкування на місцевому рівні;
- теоретико-методологічні та методичні засади здійснення землеустрою на місцевому рівні в умовах нових земельних відносин та децентралізації влади;
- здійснити аналіз та оцінку тенденцій змін в розвитку землеустрою на місцевому рівні та його впливу на зміну ефективності землекористування в межах територій сільських рад;
- обґрунтувати основні напрями удосконалення еколого-економічної ефективності землеустрою на місцевому рівні, зокрема, щодо формування системи критеріїв та показників оцінки ефективності землеустрою та землевпорядкування;
- удосконалити методичні підходи планування розвитку землекористування територіальних громад методом еколого-ландшафтного проектування;

– удосконалити методичні підходи до комплексної оцінки ефективності землевпорядкування в межах територій сільських рад.

Об'єкт дослідження – процес розвитку та здійснення землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні в умовах нових земельних відносин.

Предмет дослідження – теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти еколого-економічного обґрунтування розвитку та здійснення землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні.

Методи дослідження. Теоретико-методичну основу дисертаційного дослідження становлять фундаментальні наукові положення і принципи економічної теорії, економіки земле- та природокористування, прикладні дослідження щодо вдосконалення еколого-економічних засад розвитку та здійснення землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні в умовах нових земельних відносин.

У процесі роботи над дисертацією використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи, а саме: монографічний – для аналізу наукових поглядів учених щодо досліджуваної проблеми, нормативних документів, енциклопедій, статистичних збірників; статистичний – для узагальнення статистичних даних, оцінки тенденцій зміни землекористування та землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні; економічний аналіз – для визначення ефективності землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні; абстрактно-логічний – для обґрунтування мети, завдань і висновків дослідження.

Інформаційну базу дослідження склали чинні законодавчі та нормативно-правові акти, статистичні й аналітичні матеріали Міністерства екології та природних ресурсів України, Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державної служби статистики України, наукові праці провідних українських і зарубіжних учених з проблем природоохоронної діяльності та природоохоронного землекористування, спеціальні наукові видання, матеріали науково-практичних конференцій.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у подальшому розвитку теоретичних, методичних та практичних положень, які визначають еколого-економічні і інституційні засади розвитку та здійснення землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні в умовах нових земельних відносин та децентралізації управління.

До основних результатів дисертаційної роботи, які відзначаються науковою новизною, належать такі:

вперше сформовано понятійний базис інституціонального забезпечення землеустрою та землевпорядкування на місцевому рівні, який включає місцеві програми розвитку землекористування, землевпорядне та містобудівне планування, формування земельного устрою та здійснення землевпорядкування й інфраструктурне забезпечення землеустрою;

удосконалено:

– понятійні засади інституціонального забезпечення землеустрою на місцевому рівні як сукупність суспільних інтересів, елементів, дій та інституцій, направлених на розбудову земельних відносин та системи земельного устрою,

які забезпечують гармонійне функціонування землекористування на місцевому та інших ієрархічних рівнях розвитку економіки відповідних територій;

– логічно-сміслову модель містобудівного та землевпорядного планування (проектування) в системі територіального планування розвитку землекористування сільських територій;

– систему критеріїв та показників оцінки ефективності землеустрою і землевпорядкування, яка включає екологічну, економічну, правову, інформаційну, техніко-технологічну, суспільну, соціальну та бюджетну ефективність;

– методичний підхід еколого-ландшафтного планування та землевпорядкування в Україні із врахуванням досвіду зарубіжних економічно розвинених країн;

– методичні засади визначення економічної, соціальної та екологічної ефективності землеустрою та землевпорядкування в межах територій сільських рад, які, на відміну від існуючих, враховують різноманітність критеріїв економічної (землевіддача, ефективність землевпорядкування, капіталізація землекористування в результаті землеустрою та землевпорядкування), соціальної (продуктивність, мотивація землекористування, сталість у розвитку землекористування), екологічної (зміна антропогенного навантаження, відтворення корисних властивостей земельних ресурсів, гармонізація (збалансованість) землекористування) ефективності та відповідні їм показники оцінки;

набув подальшого розвитку процес розроблення планувальної документації із землеустрою щодо використання земель територіальних громад із врахуванням зарубіжного досвіду, який має чотири стадії: інвентаризація існуючого землекористування; аналіз стану і використання земель; складання прогнозу і альтернативних сценаріїв розвитку землекористування на перспективу; розроблення плану організації раціонального використання та охорони земель громади на перспективу.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані наукові результати мають важливе практичне значення для здійснення землеустрою та землевпорядкування в умовах нових земельних відносин та децентралізації управління. Запропоновано основні напрями удосконалення землеустрою та землевпорядкування.

Пропозиції щодо підвищення ефективності землеустрою та землевпорядкування в умовах нових земельних відносин та децентралізації управління знайшли застосування в діяльності Департаменту екології та природних ресурсів Кіровоградської державної обласної адміністрації; відділу Держгеокадастру у Компаніївському районі Кіровоградської області; головного управління Держгеокадастру Кіровоградської області; Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління Міністерства екології та природних ресурсів України; Сумського будівельного коледжу.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійним науковим дослідженням, яке має теоретичне та практичне значення. Особисто

здобувачем розроблено наукові положення, методичні підходи та практичні рекомендації щодо еколого-економічних засад розвитку та здійснення землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні в умовах нових земельних відносин та децентралізації управління. Одержані наукові результати дають змогу розв'язати важливе практичне завдання підвищення ефективності здійснення землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та практичні результати дисертаційного дослідження доповідалися, обговорювалися і одержали позитивну оцінку на Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених, аспірантів та студентів, яка присвячена Дню землевпорядника та 15-річчю створення кафедри управління земельними ресурсами «Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації влади: стан, проблеми та перспективи їх вирішення» (м. Київ, 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції в рамках Міжнародного екологічного форуму «Довкілля для України» «Екологічна мережа України в контексті формування природоохоронного землекористування: локальний рівень» (м. Київ, 2016 р.); Міжнародній конференції, присвяченій 20-річчю створення факультету землевпорядкування «Землеустрій, кадастр та охорона земель в Україні: сучасний стан, європейські перспективи» (м. Київ, 2016 р.); V інтернет-форумі «GeoWeek 2017» (м. Рівне, 2017 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Київ, 2017 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми природокористування в процесі реформування відносин власності» (м. Київ, 2017 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення» (м. Дніпро, 2017 р.).

Публікації. Основні наукові положення та результати дисертаційної роботи висвітлено у 12 наукових працях, з яких колективна монографія, 5 статей у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз даних, 6 тез наукових доповідей.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 258 сторінок комп'ютерного тексту. Робота містить 59 таблиць та 21 рисунок. Список використаних джерел налічує 182 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** розкрито актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача у вирішенні поставлених завдань.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади розвитку землеустрою на місцевому рівні**» досліджено зарубіжний досвід планування розвитку землекористування на місцевому (муніципальному) рівні, понятійний базис інституціонального забезпечення землеустрою та землевпорядкування на

місцевому рівні, методологічні засади розвитку землеустрою на місцевому рівні в умовах нових земельних відносин та децентралізації влади.

Встановлено, що вивчення та пряме порівняння існуючих систем ландшафтного планування в різних країнах Європи, і їх зведення до декількох основних рис не можливо і не доцільно, оскільки ці системи дуже різні. Це обумовлено цілим рядом причин: історією, особливостями політичних систем, культурними традиціями, рівнем економічного розвитку, характером правових систем і відносинами власності. Крім того, країни Європи характеризуються значними природними відмінностями. Однак всі ці країни з їх системами планування – у відповідь на виклики глобалізації господарства, а також у зв'язку із збільшеною культурною відкритістю і формуванням загальноєвропейського виміру в політиці – об'єднує потреба приймати спільні рішення. Тому у всіх розглянутих системах планування виявлено більш-менш виразні тенденції, що відображають необхідність створення інструментів, які забезпечують можливості управляти сформованим земельним порядком і процесами суспільної або економічної самоорганізації з метою сталого розвитку. Для цього поряд з економічними та правовими діями вводяться в системи планування землекористування екологічні та естетичні орієнтири.

Виявлено, що у Федеративній Республіці Німеччини, в сучасних умовах все більшого значення надають плануванню використання і охорони земель, захисту земель сільськогосподарського призначення від необґрунтованого вилучення для потреб промисловості, транспорту, зростаючих міст. При цьому важелі землевпорядного (еколого-ландшафтного) і містобудівного планування держава використовує в якості основного механізму регулювання землеволодіння і землекористування на перспективу.

Обґрунтовано, що *інституціональне забезпечення землеустрою на місцевому рівні* – це сукупність суспільних інтересів, елементів, дій та інституцій, направлених на розбудову земельних відносин та системи земельного устрою, які забезпечують гармонійне функціонування землекористування на місцевому та інших ієрархічних рівнях розвитку економіки відповідних територій. Саме ці постулати націлені на формування належної інфраструктури інституціонального забезпечення землеустрою на місцевому рівні як такої, що активізує ефективність її використання з позицій бюджетної доходності та вирішення проблем соціуму. Сутність ефективного інституціонального забезпечення землеустрою на місцевому рівні реалізується в системі критеріїв та показників. Понятійний базис інституціонального забезпечення землеустрою та землевпорядкування на місцевому рівні включає: 1) систему соціально-економічних і екологічних заходів та організаційних, правових і інженерно-технічних дій, що спрямовані на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території територіальних громад, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил, а також територіально-функціональному улаштуванню використання земель створеної просторової структури; 2) місцеві програми розвитку землекористування; 3) землевпорядне та містобудівне

планування; 4) формування земельного устрою та здійснення землепорядкування; 5) інфраструктурне забезпечення землеустрою. Останнє включає сукупність суспільних відносин, елементів, дій, направлених на розбудову земельних відносин та земельного устрою, які забезпечують гармонійне функціонування землекористування на місцевому рівні розвитку економіки територій рад та базуються на належному інституційному підґрунті.

Встановлено, що чинне законодавство передбачає можливість планування раціонального використання земель та їх охорони на основі містобудівної та землепорядної документації, розглянуто необхідність взаємопов'язаного і інформаційного узгодженого розроблення схем територіального містобудівного планування зі схемами і проектами землеустрою на місцевому рівні. При цьому є необхідність розмежувати об'єкти територіального землепорядного планування і землеустрою. Це обумовлено тим, що містобудівні регламенти охоплюють в основному дві категорії земель (населених пунктів, промисловості, транспорту, зв'язку та іншого призначення), не рахуючи земель сільськогосподарського призначення, де розміщуються об'єкти капітального будівництва. Разом з тим, вони складають по Україні всього 2,1 % загальної території. Для решти семи категорій земель (сільськогосподарського призначення, лісового, водного фондів, природоохоронного, рекреаційного, оздоровчого призначення) планування використання земель та їх охорони повинно здійснюватися на основі землепорядної документації. Логічно-сміслову модель існуючого містобудівного та землепорядного планування (проектування) в системі управління земельними ресурсами для цілей територіального планування розвитку землекористування сільських територій наведено на рис. 1. Як видно з рисунку, основні цілі і завдання при плануванні розвитку землекористування сільських територій в схемах територіального планування і землеустрою на рівні сільського адміністративного району взаємопов'язані, переплітаються і дублюються.

З метою усунення встановлених недоліків у системі планування організації використання і охорони земель та інших природних ресурсів розроблено, ринково орієнтовану авторську модель містобудівного та землепорядного планування (проектування) в системі територіального планування розвитку землекористування сільських територій в Україні, яка включає два основні напрями планування розвитку землекористування територіальних громад і його землепорядкування (рис. 2): 1) містобудівний, що характеризується системою такої документації: схеми планування території адміністративного сільського району; генеральний містобудівний план території ради; план зонування території населеного пункту; детальний план території частин населеного пункту, на які є інвестиції; будівельний паспорт забудови земельної ділянки; 2) землепорядний, що характеризується системою такої документації: схеми землеустрою обґрунтування використання та охорони земель адміністративного сільського району та цільові програми використання і охорони земель адміністративного сільського району; проекти землеустрою щодо зонування земель за типами (підтипами) землекористування; проекти

землеустрою щодо створення нових та впорядкування землеволодінь і землекористувань сільськогосподарських підприємств та територій рад; проекти землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних

Рис. 1. Логічно-сміслова модель існуючого містобудівного та землепорядного планування (проектування) в системі територіального планування розвитку землекористування сільських територій

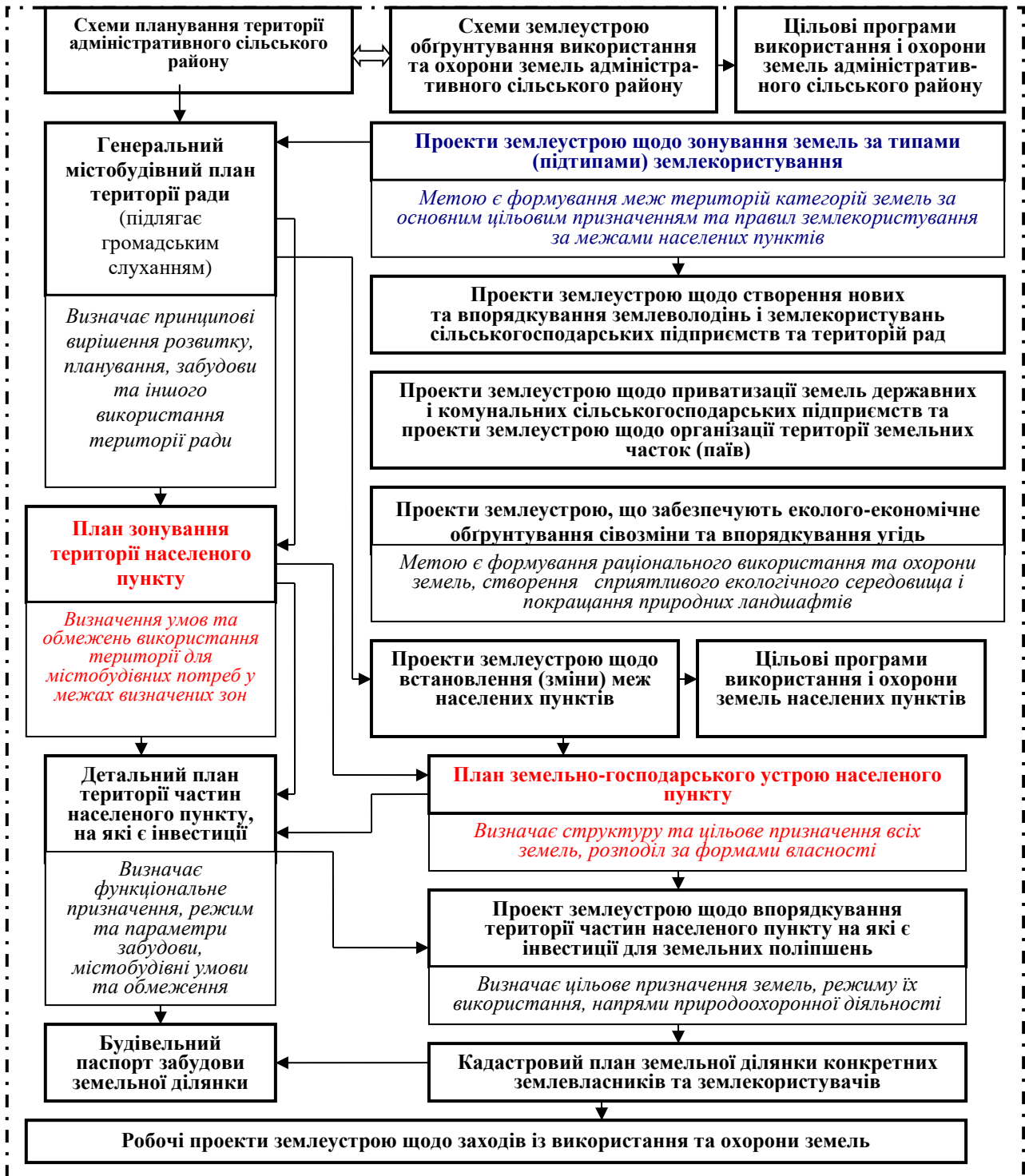

Рис. 2. Логічно-смілова авторська модель містобудівного та землевпорядного планування (проектування) в системі територіального планування розвитку землекористування сільських територій

сільськогосподарських підприємств; проекти землеустрою щодо організації території земельних часток (паїв); проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь; проекти землеустрою щодо встановлення (зміни) меж населених пунктів та цільові програми використання і охорони земель населених пунктів; план земельно-

господарського устрою населеного пункту; проект землеустрою щодо впорядкування території населеного пункту; кадастровий план території або земельної ділянки; робочі проекти землеустрою щодо заходів із використання та охорони земель.

У другому розділі «Оцінка розвитку землеустрою на місцевому рівні у процесі здійснення земельної реформи» узагальнено та опрацьовано статистичні дані Державного агентства земельних ресурсів України, Державної служби статистики України і проаналізовано тенденції змін в розвитку землеустрою та землекористування на місцевому рівні, здійснено аналіз та оцінка впливу стану здійснення землеустрою на зміну ефективності землекористування в межах територій сільських рад.

Аналіз здійснення землевпорядних робіт у Кіровоградській області, які було заплановано заходами програми «Розвиток земельних відносин в області на 2007–2015 роки» за 2013–2015 роки свідчать про вкрай незадовільне виконання запланованих показників протягом всього періоду, що підлягав дослідженню (табл. 1).

Таблиця 1

Інформація щодо кількості виконаних робіт, які було заплановано заходами програми, та їх фактичні показники виконання у Кіровоградській області

№ з/п	Найменування показника	Одиниця виміру	2013		2014		2015		разом	
			план	факт	план	факт	план	факт	план	факт
1	Залужено деградованих орних земель	тис. га	25,11	0	25,11	0	25,1	0	75,33	0
2	Розроблено схем землеустрою та техніко-економічних обґрунтувань використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць	шт.	127	3	148	15	124	16	399	34
3	Розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь	шт.	360	37	414*	13	360	2	1134	52
4	Встановлення меж водоохоронних зон	тис. га	22,33	0	24,01	0	20,58	0	66,94	0
5	Встановлення меж прибережних захисних смуг	тис. га	5,4	0	6,2	0	5,3	0	16,93	0
6	Розроблення проектів формування та організації територій нових землеволодінь	тис. га	193,83	0	166,14	0	166,1	0	526,1	0
7	Встановлення меж населених пунктів	к-сть н. п.	250	96	250	18	250	9	750	123
8	Грошова оцінка земель населених пунктів	к-сть н. п.	109	107	20	23	64	44	193	174
9	Грошова оцінка земель несільськогосподарського призначення за межами населених пунктів	тис. га	19,15	0	19,15	0	19,13	0	57,43	0
10	Інвентаризація земельних ділянок	тис. га	728,16	411,85	537,2	0,28	537,2	1,32	1802,6	413,29

Так, протягом всього періоду фактично не спрямовувались кошти на заходи з охорони земель щодо проведення залуження деградованих земель, встановлення меж прибережних захисних смуг, встановлення меж водоохоронних зон. Також, не проводились роботи з розроблення проектів формування та організації територій нових землеволодінь. Динаміка фактично виконаних робіт із розроблення схем землеустрою щодо використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць свідчить про те, що, незважаючи на їх розроблення протягом 2013–2015 років, заплановані показники в цілому виконано лише на 8,5 %. Також фактично розроблено проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь протягом досліджуваного періоду тільки 4,6 % від запланованих обсягів. Їх кількість зменшилась з 37 одиниць у 2013 році до 13 у 2014 році, лише 2 у 2015 році, що складає 10,2 %, 3,1, 0,5 % від запланованої кількості, відповідно за роками.

Що стосується запланованих показників встановлення меж населених пунктів, то тут спостерігається негативна тенденція щодо значного їх невиконання та зменшення фактичних показників протягом 2014 та 2015 років, порівняно з 2013 роком. Так, у 2013 році встановлено межі 96 населених пунктів, що складає лише 38 % від потреби, а у 2014 та 2015 роках – 18, що становить 7,2 та 3,6 % відповідно.

Для оцінки впливу землеустрою на ефективність землекористування використано методичний підхід, застосований світовим банком. Зокрема, здійснена інтегральна оцінка ефективності управління землеустроєм та землевпорядкуванням. Встановлено, що ефективність землеустрою та землевпорядкування в контексті «Планування землекористування, землевпорядного менеджменту» характеризується «низьким» рівнем (середній індекс 0,448) (табл. 2).

Таблиця 2

**Оцінка рівня ефективності землеустрою та землевпорядкування
в контексті «Планування землекористування, землевпорядного
менеджменту»**

Критерій ефективності адміністрування	Оцінка рівня
Відкритість доступу до інформації про обмеження у використанні земель та інших природних ресурсів (I_{O3})	0,388
Ефективність процесу планування використання землі ($I_{EПЗ}$)	0,700
Швидкість і прогнозованість застосування обмеженого використання землі ($I_{ОВЗ}$)	0,625
Відкритість доступу до інформації про оцінку землі, інших природних ресурсів та земельних ділянок (I_{30})	0,380
Ефективність процесу планування еколого-безпечного землекористування ($I_{ЕАЕЗ}$)	0,225
Ефективність процесу землеустрою та землевпорядкування ($I_{EПЗ}$)	0,370

Вкрай низьким за ефективністю є індикатор «Відкритість доступу до інформації про обмеження у використанні земель та інших природних ресурсів», «Відкритість доступу до інформації про оцінку землі, інших природних ресурсів та земельних ділянок», «Ефективність процесу планування еколого-безпечного землекористування» та «Ефективність процесу землеустрою та землевпорядкування», адже їх індекси знаходяться на найнижчому рівні.

У третьому розділі **«Напрями удосконалення еколого-економічної ефективності землеустрою на місцевому рівні»** науково обґрунтовано систему критеріїв та показників оцінки екологічної та економічної ефективності землеустрою та землевпорядкування, планування розвитку землекористування територіальних громад методом еколого-ландшафтного проектування та методичні засади оцінки ефективності землевпорядкування в межах територій сільських рад.

Вирішення завдань ефективного використання землі вимагає сьогодні організації врахування та оцінки специфічних природних, правових та інших умов організації використання окремо оброблюваної ділянки. Відомо, що навіть у межах однієї території ради чи одного господарства, а в межах району тим більше, зустрічаються землі, які значно відрізняються за природною та економічною родючістю, що впливає на ефективність їх використання. Про рівень використання земельних угідь, наприклад, в сільському господарстві судять, як правило, за фактичним виходом валової продукції з одиниці площі. Однак, ці дані не розкривають ефективність землекористування в цілому, так як результати використання земель залежать не тільки від якості, а й від чинників інтенсифікації та організації території землекористування. Звідси виникає потреба формування системи критеріїв та показників оцінки ефективності землеустрою і землевпорядкування. Економічна ефективність тієї чи іншої форми землекористування в умовах соціально-орієнтованої ринкової економіки, розглядається у взаємозв'язку із загальною ефективністю, яка представляє собою врахування і оцінку впливу багатьох чинників. Щодо землекористування або землеволодіння раціональність передбачає доцільність виробничого і невиробничого використання землі та інших природних ресурсів шляхом застосування як інтенсивних, так і екстенсивних факторів, що забезпечують постійне збереження та підвищення продуктивності. Доцільно розрізняти соціально-економічну (суспільну), економічну (господарську), екологічну, соціальну та іншу ефективність використання землі, що знаходиться в будь-якій формі власності. Поняття соціально-економічної (суспільної) ефективності використання землі більш широке в порівнянні з економічною ефективністю, так як в неї входять не тільки економічні, але і соціальні результати, що досягаються на основі найбільш раціонального використання землі та інших природних ресурсів.

На основі викладеного, пропонується комплексне бачення ефективності (ефекту) системи землеустрою та землевпорядкування через систему критеріїв та показників оцінки ефективності (рис. 3).

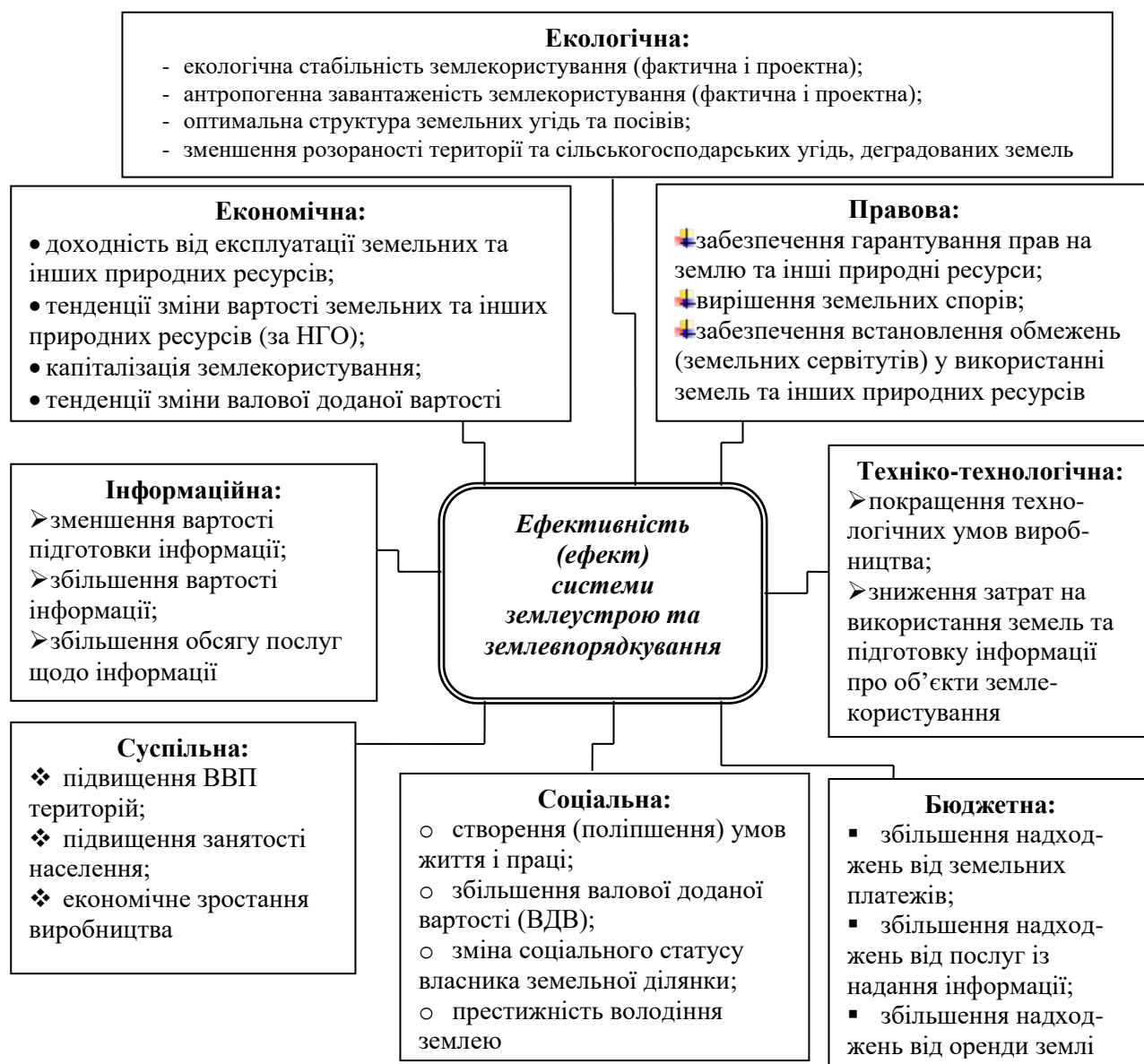

Рис. 3. Логічно-смысловая схема системи критеріїв та показників оцінки ефективності землеустрою і землевпорядкування

Враховуючи, що одним із завдань землеустрою та землевпорядкування є удосконалення структури і розміщення земельних угідь, посівних площ та системи сівозміни у сільськогосподарських підприємствах (фермерських господарствах), в роботі розглянуто підходи до оцінки ефективності саме таких землевпорядних дій. Так, розрахунки проведені за авторським варіантом проектних пропозицій використання орних земель у Кіровоградській області в порівнянні із існуючим показують, що у варіанті існуючого використання ріллі та сівозмін для ліквідації бездефіцитного балансу гумусу необхідно вносити на 1 га 21,8 т гною, а у авторському варіанті проектної структури ріллі та посівних площ при переведенні частини орних малопродуктивних та деградованих земель в сінокоси поліпшені, баланс гумусу покращується (середній приріст гумусу 15679 тис. тонн або на 1 га – 9,3 т). Результатом є одержання у варіанті існуючої структури посівних площ 5582,3 грн/га доходу, а при проектному авторському

варіанті структури посівів 5116,1 грн/га вартість поповнення негативного балансу гумусу в кількості 9,3 т/га складає – 4650 грн/га. Відповідно еколого-економічний ефект при проектному авторському варіанті структури посівів складає:

$$ЧДе = 5116,1 \text{ грн/га} + 4650 \text{ грн/га} = 9766,1 \text{ грн/га}$$

$Еек. екн. = 9766,1 - 5582,3 = 4183,8 \text{ грн/га}$, або на всю площу ріллі 7081,9 млн грн ($4183,8 \text{ грн/га} \times 1692,7 \text{ тис. га}$).

Визначено, що стале землекористування, відповідно до поняття, викладеного в ст. 1 Закону України «Про землеустрій» (в редакції до 2015 р.) – це форма та відповідні до неї методи використання земель, що забезпечують оптимальні параметри екологічних і соціально-економічних функцій територій. Відповідно, під еколого-ландшафтним плануванням землекористування необхідно розуміти просторову організацію землекористування відповідної території, яка б забезпечувала оптимальні параметри екологічних і соціально-економічних функцій території у формах (типах і підтипах землекористування) і відповідних до них методів використання земель та інших природних ресурсів як системи підтримки середовища проживання людини. В цьому зв'язку розроблено логічно-сміслову схему методичного підходу до еколого-ландшафтного планування та землевпорядкування в Україні на місцевому рівні.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та авторське бачення розв'язання важливого наукового завдання – удосконалити теоретико-методологічні і методичні підходи та розробити практичні рекомендації щодо удосконалення методологічних підходів до землевпорядного планування землекористування на місцевому рівні та оцінки ефективності землеустрою і землевпорядкування в умовах нових земельних відносин. Відсутність аналогічних рішень в нашій країні робить результати досліджень пріоритетними. На підставі проведених досліджень сформульовано такі наукові положення та практичні рекомендації.

1. Встановлено, що збалансований розвиток землеустрою як механізму розвитку соціально-економічної, екологічної та правової системи землекористування на відповідній території забезпечує взаємодією між собою цілої сукупності умов і факторів, які можна згрупувати відповідно за якісними характеристиками, за 6 блоках: 1) потреби, цілі розвитку, завдання розвитку; 2) інновації щодо розвитку землеустрою та землевпорядкування науково-технічних програм щодо розвитку землекористування; 3) державна земельна політика, земельна політика територіальних громад; організаційна структура системи землеустрою; 4) нормативно-правова інфраструктура; 5) менталітет, культура, суспільна свідомість; 6) господарський механізм, система соціально-економічного розвитку. Інституціональне забезпечення збалансованого розвитку землеустрою та землевпорядкування територій територіальних громад можливо лише в тому випадку, якщо вдається досягти узгодженості та компліментарності у всіх шести блоках та односпрямованості їх розвитку.

2. Обґрунтовано, що понятійний базис інституціонального забезпечення землеустрою та землевпорядкування на місцевому рівні включає: 1) систему соціально-економічних і екологічних заходів та організаційних, правових і інженерно-технічних дій, що спрямовані на регулювання земельних відносин та раціональну організацію території територіальних громад, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил, а також територіально-функціональному улаштуванню використання земель створеної просторової структури; 2) місцеві програми розвитку землекористування; 3) землевпорядне та містобудівне планування; 4) формування земельного устрою та здійснення землевпорядкування; 5) інфраструктурне забезпечення землеустрою. Останнє включає сукупність суспільних відносин, елементів, дій, направлених на розбудову земельних відносин та земельного устрою, які забезпечують гармонійне функціонування землекористування на місцевому рівні розвитку економіки територій рад та базуються на належному інституційному підґрунті.

3. Встановлено, що чинне законодавство передбачає можливість планування раціонального використання земель та їх охорони на основі містобудівної та землевпорядної документації. Це обумовлює необхідність взаємопов'язаної і інформаційної узгодженої розроблення схем територіального містобудівного планування зі схемами і проектами землеустрою на місцевому рівні. При цьому є необхідність розмежувати об'єкти територіального землевпорядного планування і землеустрою. Це пов'язано з тим, що містобудівні регламенти охоплюють в основному дві категорії земель (населених пунктів; промисловості, транспорту, зв'язку та іншого призначення), не враховуючи особливості земель сільськогосподарського призначення, де теж розміщуються об'єкти капітального будівництва.

4. Здійснено систематизацію логічно-сислової узагальненої схеми методологічного процесу територіального планування і землевпорядного проектування в зарубіжних країнах, яка включає: місцеві програми використання і охорони земель; комплексні плани розвитку землекористування місцевого рівня (комуни, общини, муніципалітети); плани (схеми) використання і охорони земель сільських територій. Відповідно у системі містобудівного планування розвитку територій: генеральний план поселення; генеральний план міського округу; правила землекористування і забудови, які включають план зонування території та містобудівний регламент; проект планування і забудови, містобудівний парцелярний план; проект межування території; проект планування і забудови, містобудівний парцелярний план; архітектурно-будівельний проект. У системі землевпорядного планування розвитку землекористування: зональний план; ландшафтний план; проект територіального землеустрою (парцелярний план); проект межування території; проект дизайну території (внутрігосподарського землевпорядкування).

5. Обґрунтовано, що ринково орієнтована модель містобудівного та землевпорядного планування (проектування) в системі територіального планування розвитку землекористування сільських територій в Україні включає

два основні напрями планування розвитку землекористування територіальних громад і його землевпорядкування: 1) містобудівний, що характеризується системою такої документації: схеми планування території адміністративного сільського району; генеральний план населеного пункту; план зонування території; детальний план території; будівельний паспорт забудови земельної ділянки; 2) землевпорядний, що характеризується системою такої документації: схеми землеустрою обґрунтування використання та охорони земель адміністративного сільського району та цільові програми використання і охорони земель адміністративного сільського району; проекти землеустрою щодо встановлення (зміни) меж населених пунктів та цільові програми використання і охорони земель населених пунктів; план земельно-господарського устрою населеного пункту; проект землеустрою щодо впорядкування території населеного пункту; проекти землеустрою щодо впорядкування території для містобудівних потреб; кадастровий план території або земельної ділянки; проекти землеустрою щодо створення нових та впорядкування землеволодінь і землекористувань сільськогосподарських підприємств та територій рад; проекти землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств; проекти землеустрою щодо організації території земельних часток (паїв); проекти землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь; робочі проекти землеустрою щодо заходів із використання та охорони земель.

6. Встановлено, що потенціал земельних ресурсів Кіровоградської області складає 54785,5 млн грн або 70,3 % в сумарній величині природно-ресурсного потенціалу. Водні ресурси оцінюються в сумі 9251,8 млн грн або 11,9 %. Мінеральні ресурси оцінено в 8403,0 млн грн або 10,9 %, природно-рекреаційні ресурси оцінено в 3727,3 млн грн або 4,8 %. Відповідно формування різних форм власності на землю та інші природні ресурси безпосередньо пов'язано не тільки із наявністю природно-ресурсного потенціалу, але і з розвитком відносин земельної власності. Від цього в основному залежить ефективність відтворювального процесу як в агропромисловому виробництві, так і в природокористуванні. Специфічні природні умови викликають необхідність більш уважного вивчення питань землеустрою та землевпорядкування.

7. Розроблено логічно-сміслову схему системи критеріїв та показників оцінки ефективності землеустрою і землевпорядкування, яка включає складові підсистеми: екологічну, економічну, правову, інформаційну, техніко-технологічну, суспільну, соціальну та бюджетну. Враховуючи, що одним із завдань землеустрою є удосконалення структури і розміщення земельних угідь, посівних площ, системи сівозміни, сінокосо- і пасовищезміни, в роботі розглянуто підходи до оцінки ефективності саме таких землевпорядних дій.

8. Обґрунтовано, що під еколого-ландшафтним плануванням землекористування необхідно розуміти просторову організацію землекористування відповідної території, яка б забезпечувала оптимальні параметри екологічних і соціально-економічних функцій території у формах

(типах і підтипах землекористування) і відповідних до них методів використання земель та інших природних ресурсів як системи підтримки середовища проживання людини. В цьому зв'язку розроблено логічно-смыслову схему методичного підходу до еколого-ландшафтного планування та землевпорядкування в Україні, яка включає: вивчення та еколого-ресурсну оцінку природної підсистеми; вивчення та техно-економічну оцінку господарської підсистеми; формування структурних елементів екологічної мережі, як екологічного каркасу системи землекористування; зонування земель за типами (підтипами) землекористування.

9. Обґрунтовано, що ефективність землеустрою та землевпорядкування визначається комплексом пріоритетних її видів: екологічною, технологічною, правовою, соціальною, економічною, та бюджетною ефективністю і їх різновидами. Визначено взаємозв'язок між видами ефективності та показано вплив держави на формування ефективності землеустрою і землевпорядкування (через землевпорядні заходи та дії): на земельні відносини й процес організації використання та охорони земель; на результати землекористування (через землевпорядні проектні рішення, запроєктовані заходи із охорони земель, проектування екологічної мережі, територій природно-заповідного фонду, заходів стимулювання використання і охорони земель). При цьому технологічна ефективність, яка характеризується методами використання земель і обумовлює типи (підтипи) землекористування, визначає рівень економічної, а остання, у свою чергу, залежна від всіх інших видів ефективності.

10. Запропоновано систему критеріїв оцінки рівня економічної, екологічної та соціальної ефективності землеустрою та землевпорядкування на місцевому рівні. Запропоновано екологічну ефективність оцінювати за такими критеріями – антропогенне навантаження землекористування, відтворення якості земельних ресурсів, гармонізація (збалансованість) землекористування. Соціальну ефективність запропоновано оцінювати теж за трьома критеріями – продуктивність землекористування, мотивація землекористування, сталість (збалансованість) розвитку землекористування. Економічну ефективність запропоновано оцінювати за такими трьома критеріями – землевіддача, ефективність землекористування, капіталізація землекористування. При цьому економічна ефективність землеустрою та землевпорядкування є залежна від екологічної та соціальної, і характеризує забезпечення приросту земельної ренти та капіталізації землекористування за рахунок раціонального використання землі.

11. Оцінка екологічної ефективності авторських пропозицій щодо землевпорядних заходів із екологізації та оптимізації структури земельних угідь і посівів в межах території Водянської сільської ради Компаніївського району Кіровоградської області показує, що розораність території складає 80,7 % і зменшилася до 67,2 %, антропогенна навантаженість території змінилася із 3,83 балів на 3,71 бала, що теж характеризується значним ступенем антропогенного навантаження, співвідношення удосконалення структури земельних угідь (екологічно стабільних угідь до урбанізованих) не змінилося і

складає 31:69 при нормативі 40:60, співвідношення удосконалення структури посівних площ (соняшник : зернові : кормові) змінилося із 20:45:23 до 10: 55:28, що є позитивним, питома вага площі еродованих земель у структурі ріллі складає 37,5 % і зменшилася на 13,5 %, коефіцієнт екологічної стабільності землекористування змінився із 0,22 до 0,27, проте землекористування залишається відноситися до екологічно нестабільного, частка сіножатей і пасовищ у загальній площі сільськогосподарських угідь зросла до 19,2 % при нормативі 0,30, частка земель природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, історико-культурного, рекреаційного використання у загальній площі змінилася і складає 32,8 % при нормативі 35 %, частка земель під полезахисними лісосмугами в агроландшафтах змінилася і складає 5,0 % при нормативі 4,0 %.

12. Оцінка соціальної ефективності на території Водянської сільської ради характеризується при існуючому використанні земель в основному негативними тенденціями. За проектними пропозиціями вона змінюється у позитивну сторону. Зокрема, питома вага бажаючих займатися товарним виробництвом на власній землі зросла на 6,7 %, площа сільськогосподарських угідь громадян (включаючи фермерські господарства), які займаються товарним сільськогосподарським виробництвом – на 66,6 га, питома вага землі, оброблюваної фізичними особами, збільшилася на 6,7 %, кількість фермерських господарств на 100 сільських жителів зросла на 1.

13. Економічна ефективність землеустрою та землевпорядкування на території Водянської сільської ради характеризується в основному позитивними показниками. Зокрема, вартість землекористування за нормативною грошовою оцінкою зросла на 608 грн, величина земельної ренти I зростає на 18 грн і складає 1147 грн/га, питома вага вартості багаторічних насаджень у структурі сільськогосподарських угідь зросла на 13,9 %, а питома вага вартості ріллі у структурі сільськогосподарських угідь зменшилася на 14,9 %. Зміна вартості земельних сільськогосподарських угідь через дії антропогенного характеру (в тому числі із-за удосконалення структури угідь), яка характеризує капіталізацію землекористування, зросла на 1 598 грн/га, а приріст вартості сільськогосподарських угідь за доходністю із-за зміни структури угідь та структури посівів складає 64994 грн/га.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Колективна монографія

1. Третяк А. М., Третяк В. М., Леонець В. О., Третяк Н. А., **Капінос Н. О.** Склад, структура та зміст «Програми використання і охорони земель та інших природних ресурсів на територіях об'єднаних територіальних громад» на прикладі Деснянської об'єднаної територіальної громади Козелецького району Чернігівської області: [монографія]. Херсон, 2016. 110 с. *(Здобувачем сформовано окремі підходи до оцінки ефективності землекористування на місцевому рівні).*

**Статті у наукових фахових виданнях України,
включених до міжнародних наукометричних баз даних:**

2. Третяк А. М., Третяк В. М., Капінос Н. О. Оцінювання збитків, завданих природно-заповідному фонду, що розташовано на територіях незаконно анексованої АР Крим та тимчасово окупованих частинах Донецької і Луганської областей. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2016. № 3. С. 68–72. *(Здобувачем прийнято участь в розробленні підходів до оцінки збитків, завданих природно-заповідному фонду).*

3. Капінос Н. О. Окремі аспекти землевпорядного проектування збалансованого розвитку сільськогосподарського землекористування в межах територій територіальних громад. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2016. № 1–2. С. 158–164.

4. Капінос Н. О. Значення і роль землеустрою на місцевому рівні і розвитку землекористування територіальних громад. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. № 1. С. 98–105.

5. Капінос Н. О. Методологічні проблеми планування розвитку землекористування на місцевому рівні в умовах нових земельних відносин та децентралізації влади. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. № 2. С. 28–36.

6. Капінос Н. О. Методологічні основи понятійного базису інституціонального забезпечення землеустрою та землевпорядкування на місцевому рівні. Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. 2017. № 3. С. 12–18.

Тези наукових доповідей:

7. Третяк В. М., Капінос Н. О. Питання сутності землеустрою розвитку землекористування в межах територій територіальних громад. Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації влади: стан, проблеми та перспективи їх вирішення: Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених, аспірантів та студентів, яка присвячена Дню землевпорядника та 15-річчю створення кафедри управління земельними ресурсами, м. Київ, 11–12 березня 2016 року: тези доповіді. К., 2016. С. 108–110. *(Здобувачем проаналізовано сучасний стан землеустрою в межах територіальних громад).*

8. Капінос Н. О. Окремі аспекти сутності землеустрою щодо формування екомережі України. Екологічна мережа України в контексті формування природоохоронного землекористування: локальний рівень: Всеукраїнська науково-практична конференції в рамках Міжнародного екологічного форуму «Довкілля для України», м. Київ, 27 квітня 2016 року: тези доповіді. К., 2016. С. 88–90.

9. Капінос Н. О. Землевпорядне проектування збалансованого розвитку землекористування в межах територій територіальних громад. Землеустрій, кадастр та охорона земель в Україні: сучасний стан, європейські перспективи: Міжнародна конференція, присвячена 20-річчю створення факультету землевпорядкування, м. Київ, 23–24 вересня 2016 року: тези доповіді. К., 2016. С. 28–31.

10. Капінос Н. О. Концептуальні засади розвитку сільськогосподарського землекористування сільських територій. GeoWeek 2017: V інтернет-форум, м. Рівне, 6–10 березня 2017 року: тези доповіді. Рівне, 2017. С. 80–81.

11. Капінос Н. О. Питання оцінки збитків, завданих природно-заповідному фонду. Проблеми природокористування в процесі реформування відносин власності: Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Київ, 19 квітня 2017 року: тези доповіді. К., 2017. С. 111–113.

12. Капінос Н. О. Понятійний базис інституціонального середовища землеустрою та землевпорядкування на місцевому рівні. Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення: VIII Міжнародна науково-практична конференція, м. Дніпро, 20 жовтня 2017 року: тези доповіді. Дніпро, 2017. С. 115–119.

АНОТАЦІЯ

Капінос Н. О. Еколого-економічні засади розвитку землеустрою на місцевому рівні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища». Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2018.

Дисертацію присвячено вирішенню актуального наукового завдання щодо поглиблення теоретико-методичних основ і розроблення практичних рекомендацій із розвитку еколого-економічних та інституційних засад розвитку та здійснення землеустрою і землевпорядкування на місцевому рівні в умовах нових земельних відносин та децентралізації влади. Сформовано понятійний базис інституціонального забезпечення землеустрою та землевпорядкування на місцевому рівні, який включає місцеві програми розвитку землекористування, землевпорядне та містобудівне планування, формування земельного устрою та здійснення землевпорядкування й інфраструктурне забезпечення землеустрою. Розроблено логічно-сміслову модель містобудівного та землевпорядного планування (проектування) в системі територіального планування розвитку землекористування сільських територій, систему критеріїв та показників оцінки ефективності землеустрою і землевпорядкування, яка включає екологічну, економічну, правову, інформаційну, техніко-технологічну, суспільну, соціальну та бюджетну ефективність, методичний підхід еколого-ландшафтного планування та землевпорядкування в Україні із врахуванням досвіду зарубіжних економічно розвинених країн, методичні засади визначення економічної, соціальної та екологічної ефективності землеустрою та землевпорядкування в межах територій сільських рад, які, на відміну від існуючих, враховують різноманітність критеріїв економічної (землевіддача, ефективність землевпорядкування, капіталізація землекористування в результаті землеустрою та землевпорядкування), соціальної (продуктивність, мотивація землекористування, сталість у розвитку землекористування), екологічної (зміна антропогенного навантаження, відтворення корисних властивостей земельних

ресурсів, гармонізація (збалансованість) землекористування) ефективності та відповідні їм показники оцінки.

Ключові слова: землеустрій, землевпорядкування, планування землекористування, ефективність землеустрою та землевпорядкування, інституціональне забезпечення.

АННОТАЦИЯ

Капинос Н. А. Эколого-экономические основы развития землеустройства на местном уровне. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.06 «Экономика природопользования и охраны окружающей среды». Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины. Киев, 2018.

Диссертация посвящена решению актуального научного задания по углублению теоретико-методических основ и разработке практических рекомендаций по развитию эколого-экономических и институциональных основ развития и осуществления землеустройства на местном уровне в условиях новых земельных отношений и децентрализации власти. Сформирован понятийный базис институционального обеспечения землеустройства на местном уровне, включающий местные программы развития землепользования, землеустроительное и градостроительное планирование, формирование земельного устройства и осуществления землеустройства и инфраструктурное обеспечение землеустройства. Разработана логически-смысловая модель градостроительного и землеустроительного планирования (проектирования) в системе территориального планирования развития землепользования сельских территорий, система критериев и показателей оценки эффективности землеустройства, которая включает экологическую, экономическую, правовую, информационную, технико-технологическую, общественную, социальную и бюджетную эффективность, методический подход эколого-ландшафтного планирования и землеустройства в Украине с учетом опыта зарубежных экономически развитых стран, методические основы определения экономической, социальной и экологической эффективности землеустройства в пределах территорий сельских советов, которые, в отличие от существующих, учитывают разнообразие критериев экономической (землеотдача, эффективность землеустройства, капитализация землепользования в результате землеустройства и землеустройства), социальной (производительность, мотивация землепользования, постоянство в развитии землепользования), экологической (изменение антропогенной нагрузки, воспроизведение полезных свойств земельных ресурсов, гармонизация (сбалансированность) землепользования) эффективности и соответствующие им показатели оценки.

Ключевые слова: землеустройство, планирование землепользования, эффективность землеустройства, институциональное обеспечения.

ANNOTATION

Kapinos N. O. Ecological and economic principles of land management development at the local level. – The Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economics, specialty 08.00.06 «Economics of Nature Management and Environmental Protection». National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv, 2018.

The dissertation is devoted to solving the actual scientific problem of deepening theoretical and methodological foundations and developing practical recommendations for the development of ecological-economic and institutional principles of development and implementation of land management and land organization efficiency at the local level in the conditions of new land relations and decentralization of power. The conceptual basis of institutional provision of land management and land management at the local level has been formed, which includes local land use development programs, land management and urban planning, land design and land management, and infrastructure provision to land management. The logical-semantic model of urban planning and land planning (designing) in the system of territorial planning of land use of rural territories, a system of criteria and indicators for assessing the efficiency land management and land organization efficiency, which includes ecological, economic, legal, informational, technical and technological, social, social and budget efficiency, is developed, methodical approach of ecological-landscape planning and land management in Ukraine taking into account the experience of foreign economically developed to The methodological principles of determining the economic, social and environmental efficiency of land management and land organization efficiency within the territories of village councils, which, in contrast to existing, take into account the diversity of economic criteria (land acquisition, land management efficiency, land use capitalization as a result of land management and land organization efficiency), social (productivity, land tenure motivation, sustainability in land use development), environmental (change in anthropogenic load, reproduction of useful power spines land resources, harmonization (balance) land use) efficiency and corresponding performance evaluation.

Key words: land and management, land organization, land use planning, land management and land organization efficiency, institutional provision.